

REGERINGSKANSLIET

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten kan inte ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna i landet. Information bör sökas också från andra källor.

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Sydkorea 2010

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Sydkorea har på endast ett par decennier utvecklats till en fullödig demokrati med direktval till såväl presidentposten som till parlamentet och till en stark ekonomi – den trettonde största i världen – med ett betydande välstånd. I takt med den demokratiska utvecklingen har den övergripande situationen för de mänskliga rättigheterna markant förbättrats och intresset för dessa frågor är stort, liksom insikten om deras betydelse.

Den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter (National Human Rights Commission of Korea) inrättades 2001. Kommissionen tar emot klagomål från allmänheten och ger regering och lagstiftare rekommendationer för hur de mänskliga rättigheterna fortsatt ska stärkas i landet.

Rättssystemet har reformerats och är, som författningen föreskriver, fristående från den verkställande makten. Godtyckliga frihetsberövanden som var vanliga under militärdiktaturen förekommer sannolikt inte längre i Sydkorea. Eftersom dödsstraffet inte har tillämpats på 13 år betraktas Sydkorea av Amnesty International som ett land som i praktiken har avskaffat det. En prövning av dödsstraffets konstitutionsenlighet företogs under 2010. Konstitutionsdomstolens avgörande innebär att straffet inte anses strida mot landets konstitution.

Den politiska diskussionen i media är idag fri, och såväl president som regering och andra makthavare utsätts för granskning. Fortfarande sätter dock en lag från 1948, den nationella säkerhetslagen, formella gränser för yttrande- och mötesfriheten.

Med demokratiseringen och den ekonomiska utvecklingen i det sydkoreanska samhället har arbetsvillkor och de anställdas rättigheter förbättras markant. Det finns dock fortsatt stora problem på arbetsmarknaden, framför allt med bristande jämlikhet och diskriminering i fråga om anställningsvillkor.

Levnadsstandarden i landet är god. 2010 kom Sydkorea på 12:e plats i FN:s index för mänsklig utveckling, HDI. Ett system för hälsovård och social välfärd finns men är otillräckligt för att svara mot alla behov. Utbildning prioriteras högt och tar i anspråk 13 procent av statens budget. Undervisning bekostas även i stor utsträckning på privat väg. Nioårig grundskola är avgiftsfri och obligatorisk. Läskunnigheten bland den vuxna befolkningen är 98 procent. Andelen som går vidare från gymnasium till universitet och högskola är drygt 82 procent, vilket lär vara högst i världen.

Konstitutionen förbjuder diskriminering på grundval av kön, och kvinnor har idag samma politiska rättigheter som män. Även om kvinnor har lika god levnadsstandard som män är det sämre ställt med jämställdheten i landet. I World Economic Forums index för 2010 hamnar Sydkorea först på 104:e plats, efter såväl Kina som Japan. Till stor del beror detta på den konfucianska traditionen som är osedvanligt stark i Sydkorea och som har befestat uppfattningen om mannens överhöghet. 2001 bildades ett särskilt ministerium för att främja jämställdhet. Genom lagstiftning och kvotering görs ansträngningar att förbättra kvinnors ställning och bekämpa prostitution och trafficking, bland annat genom att kriminalisera sådan organiserad verksamhet.

Problemen med diskriminering på grund av sexuell läggning, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning etc. beskrivs som utbredda. Särskilda lagar har antagits på senare år för att ge ökat skydd åt personer med funktionsnedsättning samt för att generellt stärka skyddet mot diskriminering. Den sistnämnda lagen har dock kritiserats för att riskera att inte ge ett tillräckligt skydd åt vissa utsatta grupper, såsom HBT-personer (homosexuella, bisexuella och transpersoner).

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Sydkorea har ratificerat följande centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt. Det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är inte undertecknat eller ratificerat.

- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR).
- Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (CERD).
- Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW). Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades 2006.
- Konventionen mot tortyr (CAT). Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr har inte undertecknats eller ratificerats.
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC) samt de två fakultativa protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.
- Flyktingkonventionen samt det tillhörande protokollet från 1967.
- Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Sydkorea inkommer med sina rapporter till FN:s övervakningskommittéer i tid. Inget beslut har ännu fattats av Sydkoreas justitieministerium att dra tillbaka Sydkoreas reservationer till artiklarna 21 och 22 i tortyrkonventionen. De skäl som anges för kvarvarande reservationer är att vissa skrivningar står i konflikt med nationell lagstiftning. Mot bakgrund av att inget fredsavtal slutits efter Koreakriget 1950-53 menar regeringen att vissa reservationer behövs.

Sydkorea är medlem av FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève. FN:s generalsekreterare är Sydkoreas tidigare utrikesminister, Ban Ki-moon, och en kvinnlig diplomat, Kang Kyung-wha, har posten som FN:s biträdande högkommissarie för mänskliga rättigheter i Genève.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Politiska mord och försvinnanden har inte rapporterats under senare år. Kritik har riktats mot förhållandena i koreanska fängelser. Disciplinen är hård och fångar kan under långa tidsperioder få sitta i isoleringscell. Ett arbete har dock inletts för att förbättra situationen, lett av den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter. Kommissionen har undersökt ett stort antal klagomål från frihetsberövade och även gjort utredningar om anklagelser om tortyr. Kritik förekommer dock fortsatt mot inskränkningar i frihetsberövades möjlighet till utomhusvistelse, fysisk träning, rätt att ta emot besök, att läsa tidningar och böcker samt skriva brev och petitioner. Fängelser och häkteslokaler var tidigare stängda för insyn, men den nationella kommissionen kan numera företa inspektioner på plats och utan förvarning.

Kommissionen har utfärdat ett antal rekommendationer för att förbättra situationen i fängelserna. Den har bland annat starkt kritiserat att rep och kedjor använts på fångar för att hålla dem under kontroll. Kommissionen har även rekommenderat att våld under häktningsförhör ska beivras. Vidare har man infört utbildning i mänskliga rättigheter för domare, åklagare och polis. Justitieministeriet har lagt in allmän rättskunskap i läroplanen från mellan- och högstadiet, för att ge eleverna en orientering om bland annat de mänskliga rättigheterna.

4. Dödsstraff

Sydkorea har inte ratificerat det andra fakultativa (frivilliga) protokollet till den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter syftande till dödsstraffets avskaffande. Inga dödsstraff har dock verkställts i Sydkorea sedan december 1997. När Kim Dae-jung tillträdde som president 1998, infördes i praktiken ett moratorium, tillfälligt stopp, och sedan 2008 betraktar Amnesty International Sydkorea som ett land som i praktiken avskaffat dödsstraffet ("abolitionist in practice") eftersom tio år då passerat. Antalet dödsdömda uppgick 2010 till 57 personer.

En rad instanser i samhället och personer inom regeringen rekommenderar att Sydkorea ska avskaffa dödsstraffet, men inom nationalförsamlingen saknas sannolikt ännu stöd för ett sådant lagförslag. En prövning av om dödsstraffet var förenligt med konstitutionen genomfördes under 2010. Konstitutionsdomstolen avgjorde – med minsta möjliga majoritet – att dödsstraffet var förenligt med konstitutionen.

Som argument för att behålla dödsstraffet anges ofta att den allmänna opinionen inte skulle vara beredd att avskaffa det för de allra grövsta brotten. Färre brott än tidigare medför idag dödsstraff. I stället döms vederbörande till livstids fängelse utan amnesti eller möjlighet till förkortat straff. Dödsdomar överklagas automatiskt hela vägen upp genom rättssystemet. En avrättningsorder ska undertecknas på regeringsnivå av justitieministern men i praktiken är det presidenten som har beslutanderätt och kan bevilja nåd.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden som var vanligt förekommande under militärdiktaturen har inte rapporterats. Arresteringsorder måste föreligga vid gripanden av misstänkta. Vid tidsnöd kan arrestering ske utan arresteringsorder, men då måste en sådan inhämtas från domstol inom 48 timmar. Om inte åtal väckts inom 30 dagar ska den gripne släppas. Polisen bedöms generellt följa dessa förordningar.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Som författningen föreskriver är rättsväsendet fristående från den verkställande makten. Reform av rättssystemet har pågått sedan 1990-talet. 2003 tillsattes en rättsreformutredning under Högsta domstolen vars betänkande lades fram 2004. Under 2007 ledde detta till en revision av brottsbalken samt till förordningar om att förstärka juristutbildningen och att införa ett system med nämndemän i domstolar.

Enligt lag har medborgarna rätt att företräddas av advokat, även under polisförhör. En misstänkt kan kvarhållas i högst 20 dagar (i undantagsfall i 30 dagar) sedan måste åtal väckas eller personen släppas. Ett problem i rättssystemet har länge varit bristen på juridiskt utbildad personal. En statligt finansierad rätts-hjälpsorganisation, Korea Legal Aid Corporation, tillhandahåller rätts hjälp för personer som inte själva har råd med juridiskt biträde.

Sedan 2001 kan enskilda och organisationer vända sig till den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter för att lämna in klagomål om kränkningar av mänskliga rättigheter. Fram till oktober 2010 hade drygt 50 000 klagomål lämnats in, varav en femtedel gällde fall av diskriminering. En majoritet av klagomålen handlar om polismisshandel vid förhör och demonstrationer. Ett antal klagomål rör diskriminering av ”icke-reguljär arbetskraft” (personer som saknar de villkor och förmåner som fast anställda har), kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

Sedan 2003 finns riktlinjer för hur de mänskliga rättigheterna ska respekteras under polisförhör. Kommissionen för mänskliga rättigheter genomför informationskurser för åklagar- och polisväsendet och andra rättsvärdande myndigheter.

7. Straffrihet

Det finns inga uppgifter som tyder på att staten systematiskt underlåter att utreda vissa brott.

Presidenten har privilegiet att ge amnestier, och detta har bland annat gjorts för personer dömda för ekonomiska brott såsom korruption, vilket har föranlett en del kommentarer om otillbörlig straffrihet för högre tjänstemän inom den privata och statliga sektorn.

Ett återkommande klagomål handlar om polisövergrepp vid demonstrationer. I samband därmed framförs även anklagelser för underlåtenhet att väcka åtal mot tjänstemän som begått överträdelser.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet

Den politiska diskussionen i media är idag fri och såväl president som regering och andra makthavare utsätts för hårdhänt granskning. Den nationella säkerhetslagen, NSL, från 1948 sätter dock formella gränser för yttrande- och mötesfriheten när det gäller förhållningssättet till Nordkorea. Enligt NSL är det straffbart att uttrycka idéer eller tillhöra organisationer som stödjer Nordkorea, att kommunicera med nordkoreanska organisationer och att sprida nordkoreansk propaganda. Lagen ger möjlighet att begränsa yttrande- och föreningsfriheten för personer som anses stödja Nordkorea och att censurera Nordkoreavänliga publikationer. NSL har länge kritiserats för att vara alltför vag och ge utrymme för godtycke. Den reviderades 1991 men ger fortfarande, åtminstone formellt, möjlighet till lagens strängaste straff – dödsstraff eller livstids fängelse – för dem som organiserar ”statsfientlig” verksamhet.

Sedan 2000 har flera lagförslag lagts fram i Sydkoreas parlament, nationalförsamlingen, med krav på slopande eller revidering av den nationella säkerhetslagen. Människorättsorganisationer, inklusive den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter, har också krävt att lagen ska hävas. Att det inte skett beror bland annat på att regeringen inte vill avskaffa denna lag med mindre att Nordkorea förändrar sin officiella hållning till Sydkorea. Formellt står parterna fortfarande i ett krigsliknande förhållande till varandra, eftersom inget fredsavtal slutits efter Koreakriget 1950–53. Kontakterna har dock ökat sedan 2000, och i oktober 2007 hölls det andra mötet mellan Syd- och Nordkoreas högsta ledare. Sydkorea har under flera år gett ett omfattande katastrofbistånd till grannen i norr. På senare år har dock spänningen åter tilltagit på den koreanska halvön till följd av den nordkoreanska kärnvapenutvecklingen och ett antal militära incidenter. Någon egentlig debatt om NSL förs ej för tillfället.

Regeringen framhåller att tillämpningen av NSL blivit betydligt mer restriktiv och noggrann, vilket visar sig i att antalet personer som blev lagförda med hänvisning till NSL var 69 stycken år 2009, och fram till augusti 2010 31 fall. Detta kan exempelvis jämföras med 619 under 1998. Det har på senare år blivit allt vanligare att straffsatserna sänkts och att speciella amnestier lämnats för personer dömda under NSL.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Sydkorea är idag en välutvecklad demokrati där balans råder mellan lagstiftande, verkställande och dömande funktioner. Sydkorea har ett flerpartisystem med en aktiv politisk debatt. Den politiska oppositionen har goda möjligheter att nå ut med sin politik och sina idéer i koreanska medier. Medborgarna utser vart fjärde år ledamöterna i nationalförsamlingen genom allmänna val. President väljs vart femte år och kan inte omväljas. Presidentens

makt är stor, han eller hon utser regeringen och tillsätter bland annat domare i högsta domstolen. Andelen kvinnor i regering och parlament är låg. I nationalförsamlingen är kvinnorepresentationen 13,7 procent. Vad gäller valdeltagande är detta något högre bland männen; 48,4 procent av männen och 44,3 procent av kvinnorna röstade i parlamentsvalet 2008. Motsvarande siffra i lokalvalen 2010 var 55,1 respektive 54,7 procent.

De demokratiska institutionerna finns på plats, samtidigt som kritikerna pekar på utbredd korruption och koncentration av makt till ett fåtal ledare. En förklaring som framförs är svårigheten att förena ett modernt demokratiskt system med en politisk kultur som i konfuciansk tradition präglas av hierarkiska strukturer, patriarkaliskt styrelsesätt och informella lojalitetsband. En demokratisk kultur har inte heller haft så lång tid på sig att utvecklas, eftersom Sydkorea före demokratiseringen genomgått en period av militärdiktatur, och dessförinnan var Korea en japansk lydstat 1910–1945.

De senaste åren har ett antal korruptionsskandaler inträffat såväl inom den offentliga förvaltningen som i det politiska livet och näringslivet. President Lee är angelägen om att visa handlingskraft mot korruptionen, och åklagarmyndigheten har aktivt drivit sådana ärenden. Vid tillsättning av regeringsledamöter genomförs omfattande genomlysning av kandidaters förflutna i samband med utfrågningar i nationalförsamlingen, och då inte minst vad gäller ekonomiska förhållanden.

I det index som framställs av Transparency International där man mäter hur utbredd korruptionen anses vara, Corruption Perception Index, kommer Sydkorea år 2010 på plats 39 globalt sett och tillhör de bättre länderna i regionen men hamnar långt efter Hongkong och Japan.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Med demokratiseringen och den ekonomiska utvecklingen i det sydkoreanska samhället har det skett en stor förbättring överlag i fråga om arbetsvillkor och anställdas rättigheter, men brister kvarstår och avspeglas bland annat i det faktum att Sydkorea inte har ratificerat fyra av Internationella arbetsorganisationens, ILO, kärnkonventioner.

Sydkorea blev medlem av Internationella arbetsorganisationen, ILO, 1991 och har ratificerat fyra av ILO:s åtta så kallade kärnkonventioner:

- Förbud mot barnarbete (konventionerna 138 och 182)
- Icke-diskriminering i arbetslivet (konventionerna 100 och 111).

Sydkorea har dock fortfarande inte ratificerat konventionerna mot tvångsarbete (29 och 105) och konventionerna om föreningsfrihet och förhandlingsrätt (87 och 98).

Problemen på arbetsmarknaden är betydande. Utvecklingen efter Asienkrisen, som drabbade Sydkoreas ekonomi och företag mycket hårt, kan också sägas ha ökat klyftorna och diskrimineringen på arbetsmarknaden. Omkring en tredjedel av arbetsstyrkan tillhör kategorin ”icke-reguljär arbetskraft”. Det är personer med tillfälliga anställningar som i genomsnitt tjänar 30 procent lägre lön och har sämre sociala förmåner än motsvarande personal med fast anställning på samma arbetsplats. De saknar statligt garanterad sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring. En annan skillnad i lönenivå är den mellan storföretag med över 300 anställda och små och medelstora företag. På storföretagen har de fast anställda i genomsnitt dubbelt så hög lön som motsvarande personal på mindre företag. Sämst lönevillkor har följaktligen den icke-reguljära arbetskraften på mindre företag. Den koreanska arbetsgivarorganisationen (”Korea Employers Federation”) menar dock att det är uppskruvade lönenivåer för de reguljärt anställda som har lett till att klyftorna mellan dem som har och dem som saknar fast anställning ökat. Enligt organisationen har endast hälften av den ”icke-reguljära arbetskraften” ofrivilligt hamnat i denna kategori. De övriga ska själva ha valt den flexibilitet som denna anställningsform kan ge.

Systemet med inhyrd arbetskraft och många olika anställningsförhållanden på samma arbetsplats sägs gynna arbetsgivarna, eftersom de kan hålla nere lönekostnaderna och har större frihet att anställa och säga upp personal. De stora företagskonglomeraten, ”chaebol”, som är tongivande inom det ekonomiska etablissemanget, utnyttjar ofta denna möjlighet genom att anlita bemanningsföretag och flytta ut produktion (outsourcing). Mindre företag, såsom underleverantörer som verkar på sämre kreditvillkor, har tvingats följa efter. För att komma till rätta med denna brist på jämställdhet på arbetsmarknaden infördes 2007 en lag till skydd mot diskriminering av personer anställda på icke-reguljär basis (”Non-Regular Workers Act”). Lagen fastställer en gräns på två år för den typen av anställning. Efter två år ska den som varit tillfälligt anställd på en arbetsplats behandlas lika förmånligt som de fast anställda, och personer från bemanningsföretag ska erbjudas fast anställning av den arbetsgivare de är inhyrda till på lika villkor som fast anställda.

Antalet arbetskonflikter med vilda strejker och våldsamma aktioner uppges ha minskat på senare år. Arresteringar av fackligt aktiva personer har dock förekommit även på senare år. Deltagare i vilda strejker frihetsberövas ofta med hänvisning till förbud mot att ”störa företagets verksamhet” och fackföreningsledare kan personligen åtalas för den skada som anses ha uppkommit till följd av arbetsmarknadskonflikter.

Den fackliga anslutningsgraden är låg. År 2009 var endast 10,5 procent av alla anställda i landet fackligt anslutna. Enligt opinionsundersökningar är allmänhetens förtroende för fackföreningarna lågt och har sjunkit markant sedan 1989, då facklig verksamhet legaliserades.

Den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter har till uppgift att utreda eventuella fall av diskriminering på grundval av kön, religion, funktionsnedsättning, ålder, social status, regionalt/nationellt eller etniskt ursprung eller hudfärg i arbetslivet. Det finns lagstiftning mot diskriminering av kvinnor och för några år sedan infördes förbud mot sexuella trakasserier. Trots förbudet pekar flera organisationer på att kvinnor blir diskriminerade på arbetsmarknaden. Kvinnors lön är i genomsnitt 65 procent av männens, till stor del beroende på att kvinnor oftare tillhör den ”icke-reguljära arbetskraften”. Män har dessutom en fördel av att ha gjort militärtjänst.

Det finns ett stort antal utländska arbetare i Sydkorea, ”migrantarbetare”. De kommer framför allt från Kina, Vietnam, Filippinerna, Thailand, Indonesien, Pakistan, Mongoliet och Centralasien. Enligt Amnesty International utgör deras situation det största enskilda problemet för de mänskliga rättigheterna i Korea. Fram till 2007 kunde lågutbildade gästarbetare som kom till Sydkorea bara erhålla ett ettårigt uppehållstillstånd som praktikant (”industrial trainee”). Detta system, som ofta innebar dåliga levnadsvillkor och arbete för låg lön utan möjlighet att byta arbetsplats, har nu avskaffats och ersatts med en mer regelrätt rutin för uppehålls- och arbetstillstånd. Utländsk arbetskraft som har beviljats sådant tillstånd i Sydkorea har tillgång till samma socialförsäkrings-system som sydkoreanska medborgare.

Utländska medborgare kan även få visum för att arbeta inom underhållningsbranschen i Sydkorea, på barer, klubbar och hotell. Det är enligt uppgift framför allt kvinnor från Sydostasien, Centralasien och Ryssland som utnyttjar detta. När visumet gått ut stannar de ofta kvar i landet, frivilligt eller ofrivilligt, och är då särskilt utsatta. Sydkorea har fått kritik för att detta kan innebära en förtäckt form av människohandel, varför regeringen skärpt reglerna för denna typ av visum.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Ett system för hälsovård och social välfärd finns, men är otillräckligt både till omfång och i fråga om kvalitet för de behov som råder. Det bygger på att den enskilde individen och hans/hennes familj antingen ansluts till ett försäkrings-system via arbetsgivaren eller själv betalar försäkringsavgifterna. Under 2008 utgjorde den totala kostnaden för hälsovård 6,5 procent av bruttonationalprodukten, BNP. Till 55,3 procent finansieras hälsovården av allmänna medel

medan 44,7 procent täcks av patienterna själva. Hälsosektorns andel av statens totala budget var 2010 19,5 procent.

12. Rätten till utbildning

Utbildning tillhör de utgiftsområden som prioriteras i samhället. Andelen för utbildning i statens budget ökar för varje år och var 2010 13 procent. Sydkorea har en avgiftsfri obligatorisk nioårig skolgång som sedan 2004 täcker hela landet. Man har dessutom infört mer enhetliga bedömningsgrunder för betyg och nya antagningskriterier som ska göra utbildningen mer likvärdig över landet. Läromedel är gratis i hela grundskolan, men skollunch ingår inte. Skoluniform är inte påbjuden i alla skolor men där den förekommer, främst i högstadiet, får eleverna bekosta den själva.

Privata skolor förekommer på alla utbildningsnivåer men är betydligt vanligare i gymnasieskolan än i grundskolan. Medan grundskolan är avgiftsfri måste eleverna betala skolavgifter efter årskurs 9. De fyraåriga högskole- och universitetsutbildningarna är till största delen privata och finansieras av skolavgifter. Drygt 99 procent av varje årskull går vidare till gymnasiet, och under 2009 gick 82 procent vidare till universitet och högskola. Inget annat land har lika stor andel medborgare som avlägger universitetsexamen som Sydkorea. Läskunnigheten bland den vuxna befolkningen är 98 procent.

Högre utbildning och examen från något de högst rankade universiteten anses vara avgörande för en individs möjlighet att göra en framgångsrik karriär och få en fast anställning med de fördelar som detta för med sig. Det har lett till skärpta inträdeskrav till studieplatserna och gjort att hela skolsystemet blivit starkt konkurrensutsatt. Många familjer känner sig tvungna att bekosta extraundervisning på fritiden för att öka sina barns möjligheter, vilket har blivit en betungade utgift för många. Familjernas omkostnader för extraundervisning har ökat i snabb takt och riskerar att leda till ökade orättvisor mellan grupper med olika ekonomiska förutsättningar. Krav har därför ställts på att den offentliga undervisningen ska stärkas och stipendieverksamheten utökas.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Sydkorea, som är världens trettonde största ekonomi, hör till de mest utvecklade länderna och rankades 2010 som nummer 12 (2006 som nummer 26) av de 169 länder som ingår i UNDP:s (FN:s utvecklingsprogram) index för den globala utvecklingen av de mänskliga resurserna, Human Development Index, HDI. Detta index mäter faktorer som hälsa och förväntad livslängd, utbildning och levnadsstandard. Fortfarande förekommer dock brister i det sociala skyddsnätet för utsatta grupper, såsom lågavlönade, äldre, sjuka och personer med funktionsnedsättning. På senare år har ansträngningar gjorts för

att förbättra situationen, bland annat genom att bygga ut ett nationellt hälso-försäkringsprogram och ett socialförsäkringssystem.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Det koreanska samhället präglas av nykonfucianismen, som ända fram till 1910 var statsbärande ideologi. Enligt den konfucianska läran är kvinnors och mäns roller strikt uppdelade. Kvinnan har traditionellt haft ansvar för hemmet och ekonomin samt för vård av barn och äldre släktingar, samtidigt som hennes position är klart underordnad mannen. I samhällslivet och på arbetsmarknaden har kvinnor av tradition haft svårt att göra sig gällande.

Konstitutionen förbjuder könsdiskriminering och kvinnor har idag samma politiska rättigheter som män. Den könsdiskriminering som tidigare förekommit i lagstiftningen har enligt ansvariga ministerier eliminerats under senare år. 2004 avskaffades den civilrättsliga lag som tidigare gjorde det omöjligt för kvinnor att vara familjens överhuvud.

Andelen kvinnor som förvärvsarbetade var 2010 enligt Koreas nationella statistikbyrå 50,3 procent, medan motsvarande andel för männen var 73,4 procent. De egentliga siffrorna torde dock vara något högre eftersom många arbetar inom små verksamheter och inte registreras som arbetskraft. Kvinnorna arbetar framför allt i småföretag med färre än fem anställda. På grund av bristfällig pension fortsätter man att arbeta långt upp i åren. Eftersom kvinnor i högre grad tillhör den icke-reguljära arbetskraften är deras arbetsvillkor överlag sämre. Ett sätt att stärka deras position är att göra hela arbetskraftens villkor likställda, vilket regeringen arbetar med (se avsnitt 10 om rätten till arbete).

Sexuellt ofredande på arbetsplatsen har varit och är fortfarande en del av vardagen för många koreanska kvinnor. För några år sedan trädde en lag i kraft mot könsdiskriminering på arbetsplatsen och inom utbildningssystemet. Företagen måste idag bland annat hålla kurser i hur de anställda ska uppträda på sina jobb.

En lag från 2004 förbjuder prostitution och köp av sexuella tjänster genom att kriminalisera sexköp, bordellverksamhet och mellanhänder. Lagen syftar även till att komma till rätta med problemen med trafficking. Trots lagens tillkomst och myndigheternas krafttag är den illegala sexindustrin mycket stor i landet. I fråga om trafficking är Sydkorea både ett ursprungs-, transit- och destinationsland. Kvinnor kommer framför allt från Ryssland, Kina, Filippinerna, Thailand och andra sydostasiatiska länder, samtidigt som även koreanska kvinnor förs

till Japan och USA som offer för trafficking. Visumhanteringen för personer verksamma inom underhållningsbranschen har stärkts som ett led i ansträngningarna att stoppa nyrekryteringen. Samtidigt har myndigheter och privata aktörer byggt upp en vårdapparat som ska ge rehabilitering och vård till drabbade kvinnor.

I Sydkorea är brottsligheten generellt sett låg, men det gäller inte våld mot kvinnor. Såväl våldtäkter som hustrumisshandel är överrepresenterade i brottsstatistiken. Trots detta är statistiken sannolikt missvisande eftersom många fall inte rapporteras till myndigheterna. Lagen om våld i hemmet och skydd för våldsoffer från 1998 definierar våld i hemmet som ett allvarligt brott som bör leda till omedelbart ingripande av polismyndighet. 2003 stärktes lagen ytterligare. Det finns dock ett socialt motstånd mot att låta samhället ingripa i vad som uppfattas som personliga angelägenheter. Även offentliga företrädare betraktar våld i hemmet som en fråga som inte egentligen angår rättsväsendet. På senare år har fler kvinnojourer införts, dit också utländska kvinnor kan söka sig, och jourtelefoner har inrättats där bland annat rysk och engelsk tolkning erbjuds. Det finns även möjlighet att söka juridiskt stöd kostnadsfritt.

Sydkorea rankas idag högt i internationell jämförelse i fråga om levnadsstandard, utbildning och förväntad livslängd, och situationen skiljer sig i det avseendet inte märkbart för kvinnors del jämfört med mäns. Men till skillnad från HDI ("Human Development Index") där Sydkorea hamnar på 12:e plats och GII ("Gender Inequality Index") där landet hamnar på 20:e plats, får landet betydligt sämre värden i fråga om kvinnors möjlighet att utnyttja och utveckla sina förutsättningar i samhället. I World Economic Forums index som mäter jämställdhet med hjälp av fyra faktorer: ekonomiskt deltagande, utbildning, hälsa och politisk delaktighet hamnar Sydkorea först på plats 104.

Ett kvoteringsystem för kvinnorepresentation i parlamentet infördes 2000. Idag uppgår andelen kvinnliga ledamöter i nationalförsamlingen till 13,7 procent, vilket dock är något lägre än världsgenomsnittet, 15 procent. Koreanska forskare framhåller tre skäl till den låga kvinnorepresentationen: konfuciansk tradition, auktoritär politisk ledarstil samt ingrodda fördomar mot kvinnor inom institutioner och i förvaltningen.

Opinionsbildare och politiker har blivit alltmer medvetna om att det vore önskvärt att öka förvärvsfrekvensen särskilt bland högutbildade kvinnor, med tanke på bristen på arbetskraft som kan leda till att den ekonomiska tillväxten avtar. Ett betydande problem är dock bristen på offentligt finansierad barn- och äldreomsorg. Av tradition är det kvinnorna som sköter omvårdnaden av barn och äldre föräldrar. En annan svårighet är traditionen med långa arbetsdagar, särskilt för männen. En bättre balans mellan arbete och familj för männens del efterfrågas av allt fler.

15. Barnets rättigheter

Enligt författningen har alla barn rätt till avgiftsfri grundskoleutbildning som ska hålla hög kvalitet. Alla koreanska barn har också tillgång till subventionerad sjukvård. Trots förbud mot aga uppges fysisk bestraffning av barn regelbundet förekomma i skolorna.

Ogifta mödrar ser sig ofta tvingade att lämna sina barn till fosterhem eller för adoption i hopp om att barnet ska få en bättre uppväxt. Adoption till utlandet sker fortfarande, omfattningen är omkring 2 000 barn årligen.

Barnarbete/barnslaveri förekommer i princip inte i Sydkorea. Barn under 15 år får anställas endast om ett arbetstillstånd utfärdat av arbetsministeriet kan uppvisas och under förutsättning att arbetet inte inkräktar på skolgången. Ungdomar mellan 15 och 18 år måste ha tillstånd från föräldrar eller vårdnadshavare för att få arbeta. Arbetstiden för barn och ungdomar är reglerad i lag.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Det finns inga större etniska eller religiösa minoriteter i Sydkorea, som är ett mycket homogent samhälle. Illegala invandrare förekommer dock (se avsnittet om rätt till arbete) och de uppges ofta vara särskilt utnyttjade. Diskriminering mot personer med annat etniskt ursprung uppges också förekomma i vissa miljöer. På senare år har det blivit allt vanligare att koreanska män söker makar i andra länder, särskilt från Kina, Vietnam, Filippinerna och andra länder i Sydostasien. Ett problem som uppmärksammas för denna grupp är svårigheterna att få sydkoreanskt medborgarskap, på grund av de strikta regler som gäller, vilket ger dessa personer en sämre ställning i samhället.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Trycket från det konfucianskt präglade samhället och dess familjesyn har gjort att HBT-personer ofta döljer sin läggning för omvärlden, även om allt fler numera väljer att gå emot denna tradition. Den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter utreder även diskrimineringsärenden på grund av sexuell läggning. Notabelt är dock att endast ett fåtal anmälningar av detta slag inkommer till kommissionen. Ny lagstiftning mot diskriminering har tillkommit på senare år. Dock finns kritik mot att denna inte ger ett tillräckligt starkt skydd åt vissa utsatta grupper, såsom HBT-personer och personer med hiv/aids.

18. Flyktingars rättigheter

I Sydkorea förknippas flyktingar först och främst med avhoppare från Nordkorea. Dessa definieras dock inte som flyktingar enligt egna och internationella normer, eftersom de betraktas som landsmän och direkt vid ankomsten blir sydkoreanska medborgare. Fram till 2010 har drygt 20 000 nordkoreanska flyktingar tagits emot i Sydkorea efter att ha flytt via tredje land. Regeringen söker underlätta deras anpassning genom att erbjuda dem ekonomiskt startbidrag, yrkesutbildning och undervisning i hur det sydkoreanska samhället fungerar. Många uppges dock ha betydande svårigheter att anpassa sig till det sydkoreanska samhället.

Sydkorea började ta emot utländska flyktingar först år 2001. Man samarbetar med FN:s flyktingkommissariat UNHCR och andra humanitära organisationer i flyktingfrågor. Enligt UNHCR och Amnesty International ansökte under 2009 totalt 324 personer från Afrika, Mellanöstern och Centralasien om flyktingstatus i Sydkorea, varav 74 beviljades.

19. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Antalet personer med funktionsnedsättning uppgavs 2009 vara 2,15 miljoner. Kommissionen för mänskliga rättigheter har fått in många klagomål om diskriminering av personer med funktionsnedsättning. De funktionshindrades situation har på senare år uppmärksamrats allt mer och en särskild lag mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning ("Disability Discrimination Act") har antagits. Med lagen införs ett vidare synsätt på diskriminering, så att även underlåtenhet att vidta åtgärder för att underlätta för personer med funktionshinder kan påtalas såsom diskriminering.

Företag med fler än 300 anställda har sedan 1991 skyldighet att anställa personer med funktionsnedsättning eller betala en avgift. Majoriteten föredrar dock att betala avgiften. Företag som anställer personer med funktionsnedsättning får statliga subventioner.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Både nationella och internationella organisationer för de mänskliga rättigheterna kan verka öppet i Sydkorea. Exempel på det förstnämnda är Korea National Council of Churches (KNCC), Korean Bar Association, Citizens' Coalition for Economic Justice, Korean YMCA och Lawyers for a Democratic Society.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

På det fackliga området finns samarbete med internationella och nationella organisationer, bland annat Internationella arbetsorganisationen, ILO, och Fria fackföreningsinternationalen, FFI. Ett arbetsrelaterat utbyte förekommer med den svenska fackföreningsrörelsen.